

Govor na komemoraciji ob Spomeniku padlih borcev – športnikov v Ljudskem vrtu dne 26. 10. 2018

Spoštovane udeleženke in udeleženci današnje komemorativne svečanosti, drage učenke in učenci OŠ Prežihov Voranc, cenjene učiteljice!

Naj današnjo komemorativno slovesnost ob spominu športnikom SSK Maribora, udeležencem, ki so darovali svoja življenja v drugi svetovni vojni za svobodo, pričnem s prvo in tretjo kitico napisa na grobnici herojev v Ljubljani, pesnika Otona Župančiča:

Domovina je ena,
nam vsem dodeljena,
in eno življenje
in ena smrt.

Bodočnost je vera,
kdor zanjo umira,
se dvigne v življenje,
ko pade v smrt.

Iz teh verzov velikega poeta slovenskega naroda veje DOMOLJUBJE, SVOBODA. Toda nič od tega ni samoumevno. Svoj velik delež k temu, da danes živimo v mirni in svobodni domovini, so prispevali prav številni športniki, mladi ljudje, in med njimi so bili mnogi zaradi odpora okupatorju ubiti, izgnani v taborišča, mučeni po zaporih. Tudi zato, da njihovo junaštvo ne bi bilo pozabljeno, se je upravni odbor MŠD Branik leta 1983, pod predsedstvom Vitje Rodeta, strokovnim vodstvom kustosa in zgodovinarja Mirka Fajdige (naj skromno dodam, da sem bil tudi sam član tega upravnega odbora), odločil postaviti ta spomenik, ki ga je zasnoval kipar Viktor Gojkovič, prostorsko umestil pa arhitekt Bogdan Reichenberg.

Morda se vi mladi sprašujete, zakaj se postavljajo spomeniki. Veste, za tem spomenikom se skriva veliko človeških usod mladih ljudi, ki so izgubili najdragocenejše – to je svoje življenje, ko so šele začeli prav živeti. Okupator je pridrvel v našo malo Slovenijo iz vseh smeri sveta, brez kakršnegakoli povoda slovenskega naroda, z željo izgnati nas iz Slovenije, uničiti slovenski narod. Uvedel je tuj jezik, tudi v šolah, in dosledno kaznoval za vsako spregovorjeno slovensko besedo. Slovence je izseljeval, vodil v koncentracijska taborišča, zapiral, mučil in ubijal. Hotel je narediti to našo Slovenijo po ukazu Hitlerja »naredite mi to deželo spet nemško«.

Ti mladi športniki – uporniki so dali svoj velik prispevek k zmagi nad okupatorjem. Zato se jih danes spominjamo in se poklanjamo njihovem junaštvu. Želimo si, da bi vam potekalo življenje v miru, da bi se vam uresničile vse lepe sanje in da vam ne bi bilo potrebno dokazovati svoje ljubezni do domovine s puško v roki.

Danes smo priča poskusom potvarjanja zgodovine druge svetovne vojne, predvsem v političarske namene. Ne želim ta zbor obremenjevati s politično

obarvano zgodovino, želim si le, da bi spoštovali te mlade, zavedne Slovence, športnike, in se dostojno poklonili njihovemu spominu.

Zdi se mi zelo pomembno, da ne rečem, nujno, da vedno, ko govorimo o slovenskem oboroženem odporu proti okupatorjem v drugi svetovni vojni, govorimo tudi o slovenski narodni zavesti in zgodovinskem spominu. Zgodovinski spomin in narodna identiteta sta namreč dva atributa, ki usodno določata obstoj nekega naroda, še toliko bolj, če je ta narod majhen. Zakaj? Odnos do preteklosti, zlasti tiste preteklosti, ki je usodno zaznamovala našo zgodovino, je korenina, iz katere raste narodna zavest. Torej, glavne poteze narodove preteklosti moramo poznati, biti nanje ponosni, kajti šele na tej osnovi bomo lahko gradili pri ljudeh občutek pripadnosti materinemu jeziku in kulturi, bomo lahko gojili domoljubje ali domovinskost.

Zato, drage učenke in učenci, ohranjajte spomin na tiste težke, a velike dni. Bodite ponosni na boj vaših dedkov in babic, pradedkov in prababic, ki jih je kruta vojna prikrajšala za najlepša leta življenja, za brezskrbno mladost. Nikoli pa tudi ne smemo pozabiti, da tistega, ki ceni zgodovino svojega naroda, cenijo tudi drugi. Nikakor pa tudi ne smemo dovoliti, da nam vrednote osvobodilnega boja, kot so svoboda, domoljubje, tovarišstvo, poštenost, pravičnost, solidarnost in mnoge druge občečloveške in civilizacijske vrednote, ki smo jih živeli tudi v času osamosvajanja leta 1991, po četrtr stoletja samostojnosti, izginjajo pred našimi očmi kot voda v pesku.

Na tem obelisku, podstavku, je zapisano 49 imen športnikov, članov slovenskega športnega društva Maribor, ki so darovali svoje najdražje – življenje.

Naj še končam ta svoj nagovor z verzi poeta Janka Čara na Spominskem obeležju Mira Cizlja, vsestranskega vrhunskega športnika in domoljuba:

Zemljo slovensko si ljubil z žarom srca,
julijske vode, smučin srebrnenja,
tihe gozdove in stene previsnih gora.
Njej si podaril najdražje – življenje.

Slava padlim športnikom – udeležencem NOB, ki so darovali svoja življenja.

Predsednik KO ZB Prežihov Voranc
Ivan Gorjup

(Spomenik je letos na pobudo KO ZB Prežihov Voranc obnovila Mestna občina Maribor.)